

Jautājumi un atbildes par *de minimis* atbalstu

1.jautājums

Vai nodokļu atvieglojumi ir valsts atbalsts?

1.atbilde

Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 5.pants nosaka komercedarbības atbalstu raksturojošās pazīmes, lai atbalstu komercedarbības veicināšanai uzskatītu par komercedarbības atbalstu:

- 1) atbalsts tieši vai pastarpināti tiek sniegts no publiskiem resursiem (valsts, pašvaldības vai Eiropas Savienības līdzekļi). Piemēram, nodokļa likmju un nodokļa atvieglojumu noteikšana samazinās pašvaldības budžeta ienākumus;
- 2) atbalstu saņēmušais saimnieciskās darbības veicējs iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt normālos komercedarbības veikšanas apstākļos (ekonomiska priekšrocība);
- 3) atbalsts neattiecas uz visiem saimnieciskās darbības veicējiem vienādi. Atbalsts ir paredzēts saimnieciskās darbības veicējiem atkarībā no to lieluma, darbības nozares vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī atbalsts ir paredzēts tikai konkrētam saimnieciskās darbības veicējam (selektivitāte);
- 4) atbalsts ietekmē dalībvalstu savstarpējo konkurenci un tirdzniecību Kopienas iekšējā tirgū (ietekme uz konkurenci un tirdzniecību). Šajā saistībā pietiek, ja var pierādīt, ka finansējuma saņēmējs ir iesaistīts saimnieciskā darbībā (ekonomisku aktivitāšu īstenošanā) un ka tas darbojas tirgū, kur notiek dalībvalstu savstarpējā tirdzniecība. Šajā kontekstā saņēmēja raksturojums nav svarīgs (saimnieciskās darbībās var iesaistīties arī bezpeļņas organizācija).

Ja izpildās visi iepriekš minētie kritēriji, **nodokļa atvieglojumu noteikšana saimnieciskās darbības veicējiem klasificējas kā valsts atbalsts, un pašvaldībai ir jāievēro valsts atbalsta normas.**

Lai šādu valsts atbalstu uzskatītu par saderīgu ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu, pašvaldība, kā vienu no valsts atbalsta mērķiem var piemērot *de minimis* atbalsta regulējumu¹.

2.jautājums

Vai valsts atbalsta prasības var tikt attiecinātas arī uz fiziskām personām/nodibinājumiem/biedrībām?

2.atbilde

Jā, komercedarbības atbalsta kontroles normas ir attiecināmas arī uz fiziskām personām, biedrībām un nodibinājumiem, ja tie veic saimniecisku darbību. Norādām, ka Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 1.panta pirmās daļas 5.apakšpunktā ir noteikta jēdziena “komercsabiedrība” definīcija, proti, par komercsabiedrību komercedarbības atbalsta kontekstā ir saprotama fiziskā persona, juridiskā persona vai šādu personu apvienība neatkarīgi no tās īpašuma formas un darbības veida, kura veic vai gatavojas veikt komercedarbību.

¹ Komisijas regula (ES) Nr. 1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam; Komisijas regula (ES) Nr.1408/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam lauksaimniecības nozarē; Komisijas regula (ES) Nr.717/2014 (2014.gada 27.jūnijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam zvejniecības un akvakultūras nozarē; Komisijas regula (ES) Nr.360/2012 (2012.gada 25.aprīlis) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi.

3.jautājums

Kāds ir *de minimis* atbalsta sliekšnis?

3.atbilde

Komisijas regulas (ES) Nr.1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam 3.panta 2.punkts nosaka, ka kopējais *de minimis* atbalsts, ko viena dalībvalsts piešķirusi vienam vienotam uzņēmumam, jebkurā triju fiskālo gadu periodā nedrīkst pārsniegt 200 000 euro, savukārt attiecībā uz autotransporta uzņēmumiem, kas nodarbojas ar kravu komercpārvadājumiem – 100 000 euro.

Savukārt Komisijas (ES) Nr.360/2012 (2012.gada 25.aprīlis) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (piemēram, ūdensapgāde, siltumapgāde, sadzīves kanalizācija), 2.panta 2.punktam kopējais *de minimis* atbalsts, kas piešķirts jebkuram uzņēmumam, kas sniedz pakalpojumu par vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, nedrīkst pārsniegt 500 000 euro jebkurā trīs fiskālo gadu periodā.

Vienlaicīgi vēršam uzmanību, ka specifiski *de minimis* atbalsta sliekšņi pastāv attiecībā uz lauksaimniecības, t.i., primārās lauksaimniecības, nozari, kā arī attiecībā uz zvejniecības un akvakultūras nozari.

4.jautājums

Kas ir “vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojums”, “sabiedriskais pakalpojums”?

4.atbilde

Vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojuma (VTNP) jēdziens ir izmantots Līguma par Eiropas Savienības darbību 14.pantā un 106.panta 2.punktā, kā arī LESD 26.protokolā, tomēr tas nav definēts LESD. Eiropas Savienības praksē parsvārā ir atrodama atsauce uz pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kuriem dalībvalstu valsts iestādes valsts, reģionālā vai vietējā līmenī – atkarībā no valsts tiesību aktos paredzētā kompetenču sadalījuma – piemēro īpašus sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumus, piešķirot pilnvarojumu un saskaņā ar vispārējās nozīmes kritēriju, lai nodrošinātu, ka šie pakalpojumi tiek sniegti nosacījumos, kas ne vienmēr ir tirgū dominējošie nosacījumi. Ja VTNP saturs – tas ir, sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākums – ir skaidri noteikts, attiecīgajam pakalpojumam obligāti nav jāpiešķir “VTNP” nosaukums, līdz ar to tos var dēvēt arī par “sabiedriskajiem pakalpojumiem” u.tml.²

5.jautājums

Kas ir “viens vienots uzņēmums”?

5.atbilde

De minimis atbalsta kontekstā tiek lietota vienkāršotā “viena vienota uzņēmuma” definīcija, kas noteikta Komisijas (ES) regulas Nr.1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam 2.panta 2.punktā, t.i., viens vienots uzņēmums ir tāds uzņēmums, kas ietver visus uzņēmumus, kuru starpā pastāv vienas no šādām attiecībām:

- a) vienam uzņēmumam ir akcionāru vai dalībnieku balsstiesību vairākums citā uzņēmumā;
- b) vienam uzņēmumam ir tiesības iecelt vai atlaist cita uzņēmuma pārvaldes, vadības vai uzraudzības struktūras locekļu vairākumu;

² Rokasgrāmata par to, kā vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem un jo īpaši vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem piemērojami Eiropas Savienības noteikumi valsts atbalsta, “publisko iepirkumu” un “iekšējā tirgus” jomā. Pieejams:

http://ec.europa.eu/services_general_interest/docs/guide_eu_rules_procurement_lv.pdf.

- c) vienam uzņēmumam ir tiesības īstenot dominējošu ietekmi pār citu uzņēmumu saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar šo uzņēmumu, vai saskaņā ar tā dibināšanas līguma klauzulu vai statūtiem;
- d) viens uzņēmums, kas ir cita uzņēmuma akcionārs vai dalībnieks, vienpersoniski kontrolē akcionāru vai dalībnieku vairākuma balsstiesības minētajā uzņēmumā saskaņā ar vienošanos, kas panākta ar pārējiem minētā uzņēmuma akcionāriem vai dalībniekiem.

Uzņēmumi, kuriem kādas no a) līdz d) apakšpunktos minētajām attiecībām pastāv ar vienu vai vairāku citu uzņēmumu starpniecību, arī ir uzskatāmi par vienu vienotu uzņēmumu.

Norādām, ka attiecībā uz uzņēmumiem, kas pieder (vai ir cita veida ietekme uzņēmumos atbilstoši Komisijas regulas Nr.1407/2013 2.panta 2.punktā minētajiem kritērijiem) fiziskām personām, valsts atbalsta noteikumi ir piemērojami tikai gadījumos, kad minētās fiziskās personas klasificējas kā "uzņēmums". Līdz ar to vairāki uzņēmumi, kas pieder fiziskai personai, var tik klasificēti kā viens vienots uzņēmums tikai gadījumos, kad veic ekonomiskas (saimnieciskas) aktivitātes, neatkarīgi no tās juridiskās formas un no veidā, kā tā tiek finansēta.

Plašāka informācija par "viena vienota uzņēmuma definīciju" atrodama Eiropas Komisijas izstrādātajā lietotāja rokasgrāmatā un deklarācijas paraugā "Jaunā MVU definīcija" (pieejams:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/sme_definition/sme_user_guide_lv.pdf).

6.jautājums

Vai atbalsta sniedzējs (finansējuma saņēmējs) ir tiesīgs izvērtēt un noteikt, vai "visi subjekti, kurus (juridiski vai faktiski) kontrolē viens un tas pats subjekts vai uzņēmums", atbilst „viena vienota uzņēmuma” definīcijai? Kādi informācijas avoti ir jāizmanto katra kritērija izvērtēšanas procesā? Kādi principi ir jāievēro, organizējot un veicot šādas pārbaudes/ izvērtēšanas? Vai atbalsta pretendenta iesniegtais apliecinājums būs pietiekams *de minimis* atbalsta piešķiršanas kontroles mehānisms?

6.atbilde

Jā, atbalsta sniedzējs ir tiesīgs noteikt un pieņemt lēmumu, vai visi subjekti, kurus (juridiski vai faktiski) kontrolē viens un tas pats subjekts vai uzņēmums", atbilst „viena vienota uzņēmuma definīcijai.

Finansējuma saņēmējam, *de minimis* veidlapā uzrādot tam piešķirtā un finansējuma sniedzējam izvērtējot uzņēmumam maksimāli piešķiramā *de minimis* atbalsta apmēru viena vienota uzņēmuma līmenī atbilstoši Komisijas regulas Nr. 1407/2013 3.panta 2.punktā minētajam, ir jāievēro arī Komisijas regulas Nr. 1407/2013 2.panta 2.punktā minētā “viena vienota uzņēmuma” definīcija (sk. 5.atbildi).

Atbalsta sniedzējs vērtē un nosaka, vai uzņēmums atbilst „viena vienota uzņēmuma” definīcijai. Ja pretendentu izvērtēšanai nepieciešama metodikas izstrāde, tas ir atbalsta sniedzēja kompetencē. Ja atbalsta sniedzējam trūkst kompetences, pretendentu izvērtēšanā ir iespējams piesaistīt papildu ārējo ekspertīzi.

Pārlicību par pretendenta atbilstību/neatbilstību “viena vienota uzņēmuma” definīcijai var gūt, piemēram, pieprasot pretendentam iesniegt apliecinājumu par definīcijā minēto kritēriju esamību/ neesamību, norādot attiecīgi saistīto uzņēmumu rekvizītus un tiem piešķirto *de minimis* atbalstu. No atbalsta pretendenta saņemtais apliecinājums būs pietiekams kontroles mehānisms.

7.jautājums

Vai uzņēmuma atbilstība definīcijai “viens vienots uzņēmums” jāvērtē pirms/pēc katra atbalsta piešķiršanas? Vai pirms katras *de minimis* veidlapas sagatavošanas?

7.atbilde

Atbilstība “viena vienota uzņēmuma” definīcijai, balstoties uz uzņēmuma sniegto informāciju, ir jāvērtē brīdī, kad tiek pieņemts lēmums par atbalsta piešķiršanu, nevis brīdī, kad atbalsts tiek faktiski izmaksāts.

Piemēru par *de minimis* atbalsta uzskaiti uzņēmumiem, kuri atbilst “viena vienota uzņēmuma” definīcijai skatīt datnē “1.pielikums. Piemērs par vienu vienotu uzņēmumu.”

8.jautājums

Vai pašvaldībai piederošam uzņēmumam, ir jānoskaidro, vai un kādā apmērā pašvaldība ir saņēmusi *de minimis* atbalstu (ja uzņēmums nav neatkarīgs un izpildās kāds no Komisijas regulas Nr.1407/2013 2.panta 2.punktā minētajiem kritērijiem)?

8.atbilde

Pašvaldība parasti ir *de minimis* atbalsta sniedzējs, nevis saņēmējs. Ja tā veic saimnieciskas darbības, to ir jāņem vērā un ir jānoskaidro, vai pēdējo triju fiskālo gadu laikā tā nav saņēmusi *de minimis* atbalstu. Vienlaicīgi norādām, ka pašvaldība var tikt uzskatīta par uzņēmumu, gadījumos, kad tā veic saimnieciskas darbības/ekonomiskas aktivitātes, nevis darbojas normatīvajos aktos noteiktā deleģējuma ietvaros.

Papildus norādām, ka atbilstoši Komisijas regulas Nr.1407/2013 preambulas 4.apsvērumam gadījumos, kad publiskai struktūrai, piemēram, pašvaldībai, pieder (vai ir cita veida ietekme uzņēmumos atbilstoši Komisijas regulas Nr.1407/2013 2.panta 2.punktā minētajiem kritērijiem) uzņēmumi, kuriem nav savstarpēju attiecību, izņemot to, ka ikvienam no tiem ir tieša saikne ar vienu un to pašu publisko struktūru vai struktūrām, netiek uzskatīti par savstarpēji saistītiem uzņēmumiem. Tomēr jāņem vērā, ka katrs šāds uzņēmums joprojām ir uzskatāms par vienu vienotu uzņēmumu ar pašvaldību, gadījumos, kad tā var tikt klasificēta par “uzņēmumu”.

9.jautājums

Vai pilnsabiedrība (kurā uzņēmumam ir dalība) jāuztver kā saistītais uzņēmums?

9.atbilde

Ņemot vērā iepriekš minēto, arī pilnsabiedrība var būt saistītais uzņēmums, ja izpildās kāda no Komisijas regulas Nr.1407/2013 2.panta 2.punkta pazīmēm, jo, atbilstoši Komerclikuma 77.pantā noteiktajam, “*pilnsabiedrība ir personālsabiedrība, kuras mērķis ir komercdarbības veikšana, izmantojot kopīgu firmu, un kurā uz sabiedrības līguma pamata, neierobežojot savu atbildību pret pilnsabiedrības kreditoriem, apvienojušās divas vai vairākas personas (biedri).*”

10.jautājums

Ja saistītie uzņēmumi atrodas dažādās valstīs, vai ir jāpārbauda, vai un cik katrs no tiem ir saņēmuši *de minimis* atbalstu?

10.atbilde

Nē, atbilstoši Eiropas Komisijas sniegtajiem skaidrojumiem, praktisku un administratīvu iemeslu dēļ Komisijas (ES) regula Nr.1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam dalībvalstīm prasa pārbaudīt uzņēmumu saņemto *de minimis* atbalstu tikai attiecīgās dalībvalsts teritorijā.

11.jautājums

Vai citu atbalstu, kas sniegts, piemēram, grantu veidā, ir jākumulē ar *de minimis* atbalstu?

11.atbilde

Saskaņā ar Komisijas (ES) regulas Nr.1407/2013 (2013.gada 18.decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu 5.panta 1.punktu *de minimis* atbalstu, ko piešķir saskaņā ar šo regulu, var kumulēt ar citu *de minimis* atbalstu, kas sniegts ar šo vai citu *de minimis* atbalsta regulējumu, nepārsniedzot robežlielumu 200 000 euro (kravu komercpārvaldījumu autotransporta uzņēmumiem – 100 000 euro).

Saskaņā ar minētās regulas 5.panta 2.punktu *de minimis* atbalstu drīkst kumulēt ar citu valsts atbalstu attiecībā uz vienām un tām pašām attiecināmajām izmaksām, nepārsniedzot maksimālo atbalsta intensitāti vai atbalsta summu, kāda konkrētā gadījuma īpašajiem apstākļiem noteikta Komisijas grupu atbrīvojuma regulā vai lēmumā. Savukārt *de minimis* atbalstu, kas nav piešķirts konkrētu attiecināmo izmaksu segšanai vai kas nav attiecināms uz konkrētā attiecināmām izmaksām, drīkst kumulēt ar citu valsts atbalstu, kurš piešķirts saskaņā ar Komisijas grupu atbrīvojuma regulu vai lēmumu.

Piemēru par cita atbalsta kumulāciju ar *de minimis* atbalstu skatīt datnē “**2.pielikums. Piemērs par kumulāciju.**”

12.jautājums

Kas ir atbildīgs par bruto dotācijas ekvivalenta aprēķināšanu *de minimis* atbalsta gadījumā? Kas ir atbildīgs, lai netiktu pārsniegts *de minimis* atbalsta sliekšnis?

12.atbilde

Par bruto dotācijas ekvivalenta aprēķināšanu *de minimis* atbalsta gadījumā ir atbildīgs atbalsta sniedzējs.

Savukārt par to, lai netiktu pārsniegts *de minimis* atbalsta sliekšnis, ir atbildīgs gan atbalsta sniedzējs, izvērtējot *de minimis* atbalsta pretendenta sniegto informāciju un pieņemot lēmumu par *de minimis* atbalsta piešķiršanu, gan arī atbalsta pretendents, sniedzot korektu informāciju par pēdējo triju fiskālo gadu laikā saņemto *de minimis* atbalstu.

Subsīdijas bruto ekvivalenta aprēķināšanas piemērus (aizdevumu/nodokļu atvieglojumu gadījumā) skatīt datnē “**3.pielikums. Piemēri subsīdijas ekvivalenta aprēķināšanai aizdevumiem un nodokļu atvieglojumiem.**”

13.jautājums

Kādos gadījumos ir jāpiemēro *de minimis* atbalsta nosacījumi?

13.atbilde

Sākotnēji ir jākonstatē, vai plānotais atbalsta pasākums ir klasificējams kā valsts atbalsts. Ja tas klasificējas kā valsts atbalsts, tad ir jāizvēlas piemērotu atbalsta mērķi, ar kuru tiks nodrošināts atbalsta pasākuma saderīgums ar Eiropas Savienības iekšējo tirgu, un kā viens no mērķiem var būt *de minimis* atbalsts.

De minimis atbalsta nosacījumu piemērošana var būt noteikta normatīvajā aktā, ar kuru paredzēts sniegt atbalstu, bet, ja normatīvajā aktā tas nav noteikts, bet, piemēram, pašvaldība, vēlas atbalstīt konkrētu saimnieciskās darbības veicēju, un plānotais atbalsts ir klasificējams kā valsts atbalsts, kā vienu no mērķiem var izvēlēties *de minimis* atbalstu.

14.jautājums

Vai *de minimis* atbalsta nosacījumus ir jāpiemēro arī piešķirot nodokļu atvieglojumus, t.sk., attiecībā uz nodokļu atvieglojumiem, kas paredzēti inženierbūvēm atbilstoši likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 1.panta otrās daļas 3¹) punktam?

14.atbilde

Piešķirot nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus saimnieciskās darbības veicējiem ir jāpiemēro valsts atbalsta regulējumu, t.sk., kā viens no atbalsta mērķiem var būt *de minimis* atbalsts.

15.jautājums

Vai var piemērot *de minimis* atbalsta nosacījumus, ja aizdevums uz atvieglotiem nosacījumiem tiek piešķirts uz, piemēram, 5 gadiem?

15.atbilde

Jā, šādā gadījumā var tikt piemēroti *de minimis* atbalsta nosacījumi, jo atbilstoši Komisijas regulas Nr.1407/2013 3.panta 4.punktam *de minimis* atbalstu uzskata par piešķirtu brīdī, kad uzņēmumam saskaņā ar piemērojamo valsts tiesisko regulējumu ir piešķirtas likumīgas tiesības saņemt atbalstu, neatkarīgi no datuma, kurā *de minimis* atbalsts uzņēmuma izmaksāts, t.i., *de minimis* atbalsts ir uzskatāms par piešķirtu ar lēmuma par tā piešķiršanu pieņemšanas brīdī un attiecīgais *de minimis* atbalsts ir iegrāmtojams lēmuma pieņemšanas gadā, lai arī reāli atbalsts tiks izmantots vairākus gadus.

16.jautājums

Kas notiek gadījumā, ja līgumā nav noteikta konkrēta *de minimis* atbalsta summa (piemēram, uzņēmums var pieprasīt atbalstu vienu reizi gadā vai vienu reizi mēnesī)?

16.atbilde

Nemot vērā, ka *de minimis* atbalsta summa līgumā nav noteikta, tad katra šāda atbalsta piešķiršana ir “jauns” atbalsts un jauns lēmums. Līdz ar to, katru reizi, kad tiek piešķirts atbalsts, ir jāpieprasa aizpildīt *de minimis* atbalsta veidlapu, jo katru reizi ir jāapliecina un jāpārbauda, ka netiek pārsniegts maksimālais *de minimis* atbalsta robežlielums triju fiskālo gadu periodā viena vienota uzņēmuma līmenī. Atbalsta summa tiek skatīta uz lēmuma pieņemšanas brīdi, nevis reālās izmaksas brīdi.

17.jautājums

Kā aprēķina bruto dotācijas ekvivalentu mezanīna aizdevumu gadījumā?

17.atbilde

Atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 13.maija noteikumiem Nr.241 “Noteikumi par mezanīna aizdevumiem saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai” 37.punktā noteiktajam subsīdijas ekvivalents mezanīna aizdevumu gadījumā ir vienāds ar saimnieciskās darbības veicējam piešķirtā aizdevuma apmēru.